35

CELEBERRIMÆ SCIENTIARUM ACADEMIÆ PARISIENSI,

DEDICAT, VOVET, ET OFFERT

OBSEQUENTISSIMUS J. F. C. MORAND, S. F. M. P. B.

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS mane discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimo-tertio mensis Novembris, anno M. DCC. XLIX.

M. JOSEPHO-EXUPERIO BERTIN, Supremi Valachiæ & Moldaviæ Principis Medico ordinario, & Regiæ Scientiarum Academiæ Socio veterano, Doctore Medico, Præside.

An specificum Viperæ morsûs Antidotum, Alkali volatile?

I.

VENENA, Græcis τοξίκα, φάρμακα etiam, sed deleteria, ea omnia non immeritò dixeris, quæ sub parvâ mole, vel intùs assumpta, vel extùs applicata, naturalem corporis statum, brevì nunc, nunc tardiùs destruunt. Triplex venenorum genus pro triplici naturæ regno. Quæ vegetabili ortum debent, ob ro-

dentem vel *causticam* indolem, ut Aconitum, aliaque plura; vel ob vim inspissantem, narcoticamve, noxia deprehenduntur. Ex mineralibus venena, acidæ plerumque sunt indolis. Quæ ex animalibus depromuntur, valdè subtilia sunt, & morsu vel punctura potissimùm irrepunt; hinc promptiùs per varias partis læsæ contractiones, vascula minima, indè massam sanguineam permeant. Quid igitur mirum, si spiritibus animalibus permixta materies venenosa, fibrillas nerveas dolorificè admodùm pungat, convulsiones à vividiori, & inordinato spirituum motu, citiùs excitet, omnes humores inficiantur, totumque corpus contagione labefactetur? Cujuslibet veneni non eadem est sævitia, non idem malignitatis gradus; alia magis, alia minùs sæviunt. Ut diversa est partium corporis structura, sic pro diverso pariter subjectorum habitu discrepant venena; quàm multiplex ac diversa latentium humorum conditio, tàm dissimilis indè exorientium symptomatum ratio. Non omnes æquè vehementer eodem veneno afficiuntur, quidam leviùs, violentiùs quidam, quidam citiùs, tardiùs quidam. Inter animalium venena, non infimum obtinet locum Viperæ venenum, cujus etiam non eadem est in omnibus Viperis, & corporibus, energia, non eadem in omnibus Regionibus, calidioribus, frigidioribusvè sævitia; imò etiam, ex pluribus Physicis, pro animalis, plùs vel minùs irati, mole, colore, & sexu, varios sortitur eventus Viperæ morsus. Non ergò omni fidas remedio, sed specificum quasi habeas, illud, quod tutissimo, citissimo, minùsque injucundo donabitur effectu.

I.

INTER veneniferos Serpentes, Vipera, cui vivi quos parit fœtus suum dederunt nomen, *animal est in totum perniciosissimum*, inquit; *Amatus Lusitanus*. In Hieroglyphicis etiam Ægyptiacis, periculosissimum quodlibet significat. Pluribus de ipsius Anatome & Historiâ, ad præsens institutum non pertinentibus omissis, unum ex utrâque maxillæ superioris parte, ab ipsomet ortu obtinet aduncum dentem Vipera, qui peculiari actione musculari, cum maxillæ superioris osse exteriori, antrorsum protruditur. Basi illius ossis affigitur vesicula flavo liquore plena, cui annectitur *ductulus* excretorius, fibris

musculosis, & in longum & in circulum protensis (*a*), munitus, quarum ope è vesiculâ exprimitur succus, ab acuto, & fistuloso dente in inflictum vulnus stillans. Tanquam mera salivalis materies, à quibusdam accipitur ille liquor (*b*) cùmque absque ullo incommodo non gustatus duntaxat, deglutitusque pluries fuerit, sed sanguini etiam per aperta recenti vulnere vasa permixtus, hunc venenatum esse negant, & à solis iratæ Viperæ concitatis spiritibus, omnem symptomatum syndromen repetunt. Qui morsus Viperæ effectuum aetiologiam rimari voluerit, dentes partesque vicinas perscrutetur, hîc mali sedem, fontemque deteget. Quærenti verò, quænam sit talis veneni natura, à Viperâ demorsus inspiciendus proponatur. Acutè dolet pars læsa, incalescit & rubet, gangrenæ prænuntius succedit livor, vicinæ partes brevissimè intumescunt; his accedunt languor, totius corporis debilitas, pulsus celer, debilis tamen, & intermittens: convulsivos motus, frigidus comitatur sudor, supervenit icterus, depascens dolor regionem umbilicalem occupat: excitantur nauseæ, biliosæque evomuntur materies. Quanquam autem periculi sit plenus Viperæ morsus, non tamen trucidat semper; citiùs aliquandò ocyùsve apparent symptomata, & pro gradu quo cor & cerebrum virus penetravit, pro tempestatis, demorsi, mordentis, temperiei, sanguinis Diathesеos, victûs, aliorumque similium ratione, plùs vel minùs exacerbantur. Sic explicabitur quomodo plura animalia post morsum spontè curata fuerint; quomodo semetipsum à Viperâ vulneratum, coram illustrissimâ Scientiarum Academiâ Parisiensi, intrà breve tempus curaverit D. Charas. Non tamen absurdè concludam, mortem ostia pulsare, nisi remedia tempestivè adhibeantur. Sed quodnam medicamentum, tot & tantos compescet tumultus? Illud erit, quod & poros aperire, & sudoris beneficio, per patentia cutis ostiola, venenosam eliminare materiam poterit.

(*a*) MEAD. de Viperâ.

(*b*) D. CHARAS, Regiæ Scientiar. Academ. Socius.

III.

QUANQUAM nemini accuratè nota ſit, & perſpicua veneni Viperini indoles, de eo tamen à poſteriori, ratiocinari licet; 1°. Ex frigore morſum affligente, ex pulſu cum quâdam mollitie debilitato, affici fluida, injectoque ſucco deturbata inſpiſſari, ſuſpicandi locus eſt. Aſſertum confirmant bilioſi vomitus, ſymptomaticus icterus, dolores abdominis; 2°. Genus nerveum affectum deſignant motus convulſivi. Quomodò autem excitantur? quæſtio ſanè difficilis, & ex nervorum ſtructurâ, cùm innoteſcet, facilè forſàn, eruenda. In his curandis infinita propè à Neotericis inſtituta fuerunt experimenta. Notum eſt omnibus qui Viperas colligunt, Viperinâ axungiâ vulneri citò applicatâ, omnes ab hoc morſu futuros eventus præverti; hoc ſpecificum laudibus effert clariſſimus Anglus (*a*). Ferrum, ad eum caloris gradum qui vix tolerari poteſt calefactum, applicatumque parti, tanquam eximium in hoc morbo, comprobatumque experimentis remedium prædicat D. BOYLE. Apud Americanos, pulvere pyrio ſuper parte demorſâ accenſo; apud Venatores Pictavienſes, quarumdam decoctione plantarum, levique partis læſæ ſcarificatione, nulla habetur præſtantior Viperæ morſûs medela. Ab antiquioribus, Viperinæ partes coctæ, feliciſſimè exhibebantur. Tanquam certiſſimum antidotum ab Anglis celebratur oleum ſimplex Olivarum (*b*), ſed à viris ſpectatiſſimis in dubium revocatur hujuſcè Pharmaci vis & energia. Ignis, *cauſtica*, ligaturæ, junctæque ſcarificationi cucurbitulæ, ut plurimùm adhibentur. Aqua Muriatica, ſpiritus Vini Camphoratus, aut ſpiritus Theriacalis, vulneri promptiùs ſcarificando, emplaſtroque veſicatorio cum Theriacâ, oleo Succini & Caſtorei ſimul mixtis obtegendo, calidè applicantur. In deligatione, vulnus oleo Scorpionum, Rutæ, Chamœmeli, balſamoque Peruviano illinitur. Curationem abſolvunt Alexiphar-

(*a*) MEAD, Lib. de Venen. Anglic. p. 29.

(*b*) VATERUS, Diſſertat. de novo Antidoto adverſùs Viperar. morſ.

maca, diverſæ præparationes Viperinæ, & omnia quæ cor ad celeriores vibrationes ſtimulando, naturæ conatum juvare poterunt. Hinc ſudorifica, & cardiaca, poris aperiendis æqualiter habilia, promiſcuè uſurpantur. Nec ſilentio prætermittenda Theriaca, quæ ex ſuâ ad Venena omnia, imprimis verò morſus Viperarum efficaciâ, nomen obtinuit. Sed nullum Alkali volatili datur tutius, jucundius, certiuſque remedium.

I V.

SAL volatile, omnium medicamentorum nobiliſſimum, ſpiritibus quibus turget ſanguis analogum, hos recreat, reficit, & niſum, quo noxia quæque amoliri conantur, roborat, intimaſque corporis partes ſubit celerrimè, occluſas venarum ſcaturigines, meatus cohærentes aperit, humores concretos diſſolvit, noxioſque per corporis emunctoria eliminat. Pro diverſâ vulnerum & injecti veneni ratione, quantitate, qualitate diverſimodè vim ſuam exeret Sal volatile, nunc citiùs, nunc tardiùs, pro variâ ſuccorum inſpiſſatorum indole, pro vario inſpiſſationis gradu, ſed ſemper feliciſſimo cum ſucceſſu, ſi ſtatim & ſæpiùs exhibeatur. Hujuſce Pharmaci in eo caſu virtutem nunquam ſatis commendandam demonſtravit experientia, teſte celeberrimo Bernardo DE JUSSIEU. Vir quidam, (*) Regium Profeſſorem unà cum frequentiſſimis rei Herbariæ ſtudioſis, in agris comitans, dum Angues venabatur, in Viperam, quam primâ facie Colubrum autumavit, fortuitò incidit. Hunc infelix heu! ex unâ in alteram manum ſecurus tranſmittebat. Irâ ferox Anguis, occupat hanc morſu, lethiferamque eructat ſaniem, longis amplexibus alteram implicat, triplicique demum ſauciat vulnere. Dolore, & intumeſcentiâ quæ ſaucios artus brevi occuparunt impulſus, undè doctrinam, hinc etiam malis medicinam quærit. Extremâ carpitur caudâ Serpens, & peritiſſimo defertur Magiſtro qui Viperam, non Colubrum pronuntiavit, nullâque relictâ morâ, alkali volatile liquidum, deinde ſal volatile, intùs & extùs adhibuit. [Quamvis citiſſimè appoſitum fuiſſet remedium, graviſſima nihilomi-

(*) Menſe Jul. ann. 1747.

nùs exorta ſunt ſymptomata. Brachia ſubitaneo tumore, horrendam in magnitudinem aſſurgunt, undè ligaturæ ex conſilio cujuſdam primùm admotæ, ſolvuntur. Nauſeæ vehementes, nec non animi deliquia accedunt. Quo pernoctandum erat, ægrum recto tramite tres deduxerunt Philiatri, & Alkali volatile guttatim in vino mixtum, ſæpè ſæpiùs propinandum exhibebant. Lecto compoſitus, juſculum, cui Alkali volatile adjunxerunt, ſorbuit, & paulò poſt, delirio levi & ciborum ingeſtorum vomitu correptus eſt. Ad dolores & torpores in brachiis levandos, vulnera, & partes inflatæ, oleo Olivarum, & ſale Armoniacali, hâcce nocte ſæpiùs illita fuerunt. Demum poſt largos ſudores meliùs ſe habuit ægrotans, & ſex horis elapſis ita convaluit, ut poſtridiè, arva nobiſcum, primâ luce petierit. Per plures deindè dies extùs repetito ſæpiùs illitu, intùs ſale volatili uſus eſt. Æquè ſalubriter, eodem ferè proceſſu, pari caſu, adhibuit ſpiritum volatilem Viperæ, Doctor Medicus D. YVON, qui ſupradicti eventûs teſtis fuerat.

V.

EXULET ergò tanta medicamentorum ſylva, quæ nihil ad diſtinendam ægrotantium ſalutem, & ad Praxeos rationalis, & efficacis incrementum remorandum deterius inveniri poteſt. (a). Ad pauciorem ſelectorum numerum redigatur innumerabilis apparatus. *A curatoriæ methodi ſimplicitate, curati ſecuritas* (b). Permultis & compoſitis indicationibus, ſæpiſſimè pauca & ſimplicia ſufficiunt medicamenta. Eò ſalubrius eſt Pharmacum, quòd plurium & valdè compoſitorum vires in ſe ſolo contineat. Alkali volatile, tenuiſſimis ſuis & valdè pernicibus particulis, exiles canaliculos facilè permeat, naturæ laboranti juvamen affert; ſi quid ineſt liquoribus, tenax, viſcidum, ac ſolidorum oſcillationibus inobediens, illud alkalium ope totidem cuneorum inſtar dividitur, atteritur, comminuitur. In fibrarum elatere, & liquorum fluxilitate reſtituendis, præcipua

(a) HOFFMAN. Med. rat. Syſtem. Tom. 3. Sect. 2. Cap. 3.
(b) Theſis D. LE THIEULLIER.

hujus morsûs curatio versatur. Hæc omnia alkali volatilis usu assequeris : partes solidas quas præterlabuntur fluida, ad motum excitat, actuosis particulis sanguinem exagitat, & dissolvit, vasorum Systolen adauget, Diaphoresim promovet, & sudores. Forsàn objicies, sanguinem in patellâ effusum, ab alkalibus pluribus tùm fixis, tùm volatilibus oleosis inspissari (c), sed hic effectus, ex aërearum partium miscelâ oriri potest. An calorem quo pollet hocce medicamentum, noxium supponeres? Nonne semina quædam, & fructus nonnulli, acriùs os afficiunt, & tamen salubre sanguinis fervori frænum injiciunt; sic semen Cardamomi, masticatum, calido licet donetur sapore, sitim nihilominùs, in ore ipso salubriter extinguit. Quid plura? Hujus medicamenti vim asserit experientia, quapropter ne dubites concludere :

(c) Chym. Boheraav. Tom. 2. p. 239.

Ergò Specificum Viperæ morsûs Antidotum, Alkali volatile.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Ludovicus-Guillelmus le Monnier, Consiliarius Medicus Regis ordinarius, Regiique Nosocomii San Germani-in-Layâ, Regiarumque Franciæ, Londinensis ac Berolinensis Academiarum Socius.
M. Josephus Exuperius Bertin, Actûs Præses.
M. Carolus Dionis.
M. Gedeon de Rabours.
M. Laurentius Ferret.
M. Joannes-Jacobus Belleteste.
M. David Vasse.
M. Andreas-Josephus Seron.
M. Thomas-Renatus Gasnier.

Proponebat Parisiis JOANNES-FRANCISCUS-CLEMENS MORAND, Parisinus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1749, à sextâ ad meridiem.

Typis Quillau, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1749.